

בין קודש למחול

“אנסמבל כעת” הוא להקת המחול הראשונה בעולם שיש בה רק גברים דתיים • הם אומנם חריגים בנוף, אך לדבריהם: “בסך הכל רצינו לרקוד”
גלית עדות

את זה לרגליים, אבל הרצון כבר נולד אצל כולנו. היו פזורים בארץ כמה בחורים משוגעים לדבר, שרק היו צריכים להיפגש.”

והיו מי שכינינו אתכם משוגעים בפניכם?

“עולם המחול באופן כללי הוא עולם של משוגעים לדבר, ולא תמצאי המון רקדנים גברים, גם לא באקדמיה למור זיקה. אז גברים דתיים רוקדים? זה הקצה שבקצה. אני לא חושב שיש עוד כמונו. השתדלנו לא להתייחס לסביבה ולתגובות. אנחנו עושים את מה שאנחנו עושים לא מתוך אידיאולוגיה או התרסה, אלא מאהבה. אנחנו מרגישים שמתרחש עכשיו שינוי של דור, אבל השינוי אצלנו נעשה מתוך רצון וצורך. ואומנם בחרנו בחירות לא שגרתיות, אבל לא באנו לשנות את היהדות.”

הדתיות שלכם באה לידי ביטוי בריקוד?

“אנחנו מתעסקים בתכנים דתיים. זה חומר בתולי שלא נגעו בו באמנות פיזית, חומרים עשירים שרק מחכים שילוש אותם. ביצירות שלנו זה בא לידי ביטוי באופן התנועה, אנחנו נעים כמו גברים. רונן אומר שאם בדרך כלל בשיעורים שהוא מעביר צריך להגביר את הקצב, פה הוא צריך לעצור את הסוסים. המאבק שלנו הוא לדייק בתנועה, ולא לרומם או להחיות.”

ובמובן הזה הנשים לא חסרות לכם?

“אנחנו, הגברים, מהווים 50% מהאוכלוסייה, ושום דבר לא שלם בלי הצד הנשי. אנחנו מבינים את החסר, אבל בין שחושבים שזה נכון או לא ובין שאוהבים זאת או לא, אנחנו דתיים. הלוואי שההלכה הייתה מרשה, אבל אנחנו לא מתייסרים מזה. אנחנו מקבלים זאת, עם הקושי והיזיף שבדבר, ומנסים להפוך את החיסרון ליתרון. הרי באמנות כל הגבלה היא מתנה.”

אחרי שהיצירה “כביש מספר 1” הייתה מוכנה, החליטו יצחקי וחברי האנסמבל לתת לה מקום של כבוד. הם שכרו את “המעברה” בירושלים, ובנו ערב שכלל גם קטעי סולו של התלמידי דים ושל חבריו הרקדנים החילוניים של יצחקי. “בלי שיווק, השמועה על הערב עברה מפה לאוזן והאולם התמלא”, משחזר עוגן. “הבנו שיש ציבור שלם שצמא למחול, ואין לו היכנס לצפות בו.” מפה לשם הערב היחיד הפך למסורת קבועה, שכיום כוללת חמישה ימים ועשרות הופעות ושיתופי פעולה. הפסטיבל “בין שמיים לארץ” נבנה סביב נושא שנת, והכוריאוגרפים יוצרים מתוך לימוד הנושא. השנה עוסק הפסטיבל ב“מראה מקום”, הפנייה למקום קדום שמאמת ומאושש את העשייה.

“אנסמבל כעת” יעלה בפסטיבל את היצירה “פארבריינגען” – התוועות ביידיש – בהופעת בכורה, יחד עם המוזיקאי דניאל זמיר. “הנושא נבחר כי הוא קרוב ללבנו”, אומר עוגן. “אנחנו עושים זאת בחינוך האישי, ואת התוכן של ההתוועות מביאים לסטודיו. לפני שהתחלנו בתהליך היצירה, עשינו לרונן התוועות: שתינו, אכלנו, שרנו שירים חסידיים ולמדנו תורה. דיברנו על הכוח של החברים ועל הכימיה לקרשה, על מה שיש מעל לשור לחן ומתחתיו, ועל הקשר בין למעלה למטה, בין שמיים לארץ.”

לברטים נוספים: www.docdance.com

בשנת היובל לישראל, אז התחוללה סערה ציבורית בארץ סביב המופע “אנאפאזה” של להקת בת שבע, שנועד לפתוח את האירועים. חברי הלהקה, לבושים כחרדים, פשטו את בגדיהם לצלילי הפיוט “אחד מי יודע” וקוממו עליהם את נציגי המפלגות הדתיות.

“הייתי בחור ישיבה די רגיל כשראיתי את תקציר האירועים בחדשות, והשתדלתי להזדעזע כמו כולם. בהקשר התרבותי זה היה אסון, והעלה את כל הפחדים הקמאיים של האנשים שרוצים להרוס את הדת”, הוא אומר. “אבל האמת היא שהקטע שראיתי השאיר בי חותם. בעבודה עם הגוף, בלי מלל, הייתה עוצמה, ואני מודה שבעיני זה היה יפה. רק שלא יכולתי להגיד את זה בקול רם, אפילו לא לעצמי.”

ילדותו של עוגן במושב בני ראם – לאמא מורה ואבא חקלאי – הייתה לרוב “דתית” לאומית נורמטיבית. כמו כל חבריו לציונות הדתית, נשלח ליישיבה משם לפנימייה ולישיבה גבוהה. “כילד לא מוצלח מבחינה לימודית שלא הצליח לשבת בכיתה כמו שצריך, הגוף החזיק לי את האגו. הייתי ספורטאי טוב למזלי, ושם התחילה העבודה עם הגוף, שבעזרתה אני גדל ומתבטא”. לצבא התגייס במסגרת הסדר, והמשיך לפיקוד בנח”ל. מאחוריו גם ארבע שנות לימוד בישיבת עטרת כהן נים בירושלים, שממנה יצא גם חברו נחמיה לבאי ז”ל, שנרצח בפגיעה בעיר העתיקה בירושלים.

נשמע כמו מסלול קלאסי. איך הריקוד השתלב בו?

“מה שקרה בדרך זה שבעטרת כהנים למדנו את תורת החסידות והרב קוק, ולא הרגשתי שיש לכך כיסוי, הרגשתי שאני לומד ולא מקיים. לכן הלכתי לישיבת תקוע, ללמוד אצל הרב פרוימן. כשהוא שמע שאנחנו רוקדים, הוא תמך בנו וליווה אותנו מהרגע הראשון. הוא היה מגיע להופעות שלנו, ובאחת מהן אפילו רקד איתנו קצת.”

יכול להיות שבלעדיו לא הייתם מגיעים להקים להקה? “הוא אומנם דחף והאמין בנו, ולימוד התורה אצלו עזר לנו לממש, להוריד

אליו. “עשינו שיעור שבועי אחד בשבוע והציב בבוקר, וזה היה נפלא”, הוא מודה. “אבל אחרי כמה שנים אמרתי לרונן שאני מכיר יותר מדי אנשים שמחפשים מקום לרקוד, ושצריך לתת לנו מקום לבטא את הרצונות שלנו.”

יצחקי נענה לאתגר ובנה עבור הצמד מאים לרקוד תוכנית לימודים של יום בשבוע. במהרה היא הורחבה ליומיים, והצטרפו עוד ועוד רקדנים. “אחרי שסיימנו שלוש שנים חשבנו מה לעשות עם היריע הזו, ורונן הציע שנעלה הופעה”, מספר עוגן.

מכאן נולדה היצירה הראשונה של האנסמבל שנשאה את השם “כביש מספר 1”, על שם הדרך שמחברת בין ירושלים לתל אביב, בין קודש לחול, בין תנועות הריקוד של הרקדנים הדתיים, שהזכירו ליצחקי את המורעונים בעיר ללא הפסקה. היצירה עלתה במקומות שונים בארץ בפני קהל מעורב, וזכה תה להצלחה גדולה.

“יש אלפים בציבור הדתי שומר ההלכה שכבר ראו את ההופעה, וזאת הייתה הפעם הראשונה שהם נחשפו בחייהם למופע מחול”, אומר עוגן. “וכן, הם באים עם הנשים שלהם. אין איסור הלכתי על כך.”

רחוק ומאיים

לפני המפגש עם כתביו של הרב קוק, עוגן (36) כלל לא חלם על מחול. “זאת לא הייתה מילה שקיימת ברפ”ט ואר שלי, בסך הכל רציתי לרקוד ולהשתולל. בסוף הבנתי שאני צריך לשכלל זאת לכדי מחול”, הוא אומר. “אבל בהתחלה זאת הייתה עבודת מילה רחוקה ואפילו מאיימת, שמתחרות עם חול וחילוניות.” המפגש הראשון שלו עם המילה היה

ש אנשים שנאלצים להיאבק כדי לפרוץ דרך ולסלול אותה לבאים אחרים, ויש מי שרוקדים את דרכם לשם. כאלה הם חברי “אנסמבל כעת”, להקת המחול הראשונה בעולם שבה רק גברים דתיים. את הופעת הבכורה ליצירתה החדשה תעלה הלהקה במסגרת פסטיבל המחול “בין שמיים לארץ”, שיפתח ב-26 באוקטובר בתיאטרון ז’ראר בכר בירושלים. הם, חלוצים בתחומם, בכלל לא התכוונו להיות כאלה. “בסך הכל רצינו לרקוד”, מספר אייל עוגן, חבר הלהקה. “אבל כגברים דתיים לא היה לנו מקום לתת לזה ביטוי, מלבד בחתונות.”

יובל אזולאי, אלוף רייך, חנניה שוורץ ועוגן – הרקדנים הקבועים באנסמבל – הכירו כשלמדו באותן ישיבות השייכות לעולם הישיבות הדתי-לאומי, שהולכות לאורו של הרב קוק. “הלימודים שלנו שם היו בתקופה של שינוי בתודעת הגוף”, מתאר עוגן. “אצל הרב קוק החזרה מהגלות לארץ ישראל נקשרת גם לגוף, לכך שאנחנו נוכח לא עם הספר, אלא גם עם של הארץ, והתורה היא לא רק בשמיים, אלא גם על פני האדמה.” בענייני חילוניות, הלימוד בישיבה הוא כולו של השכל, והגוף לא לוקח בו חלק כלל.

“יש בזה מן האמת לצערי, וזה מה שקרה כשלמדנו את התורות של הרב קוק. אלו תורות שמדברות על טהרה וזיכוכ של הגוף, ואמרנו שמישהו צריך לפרוע את הצ’ק הזה. הרב קוק מדבר על הבשר הקדוש, וזאת אמירה שחיי פשונו לה ביטוי במציאות ולא מצאנו חוץ מלשבת בבית מדרש ולברוק את הנושא, רצינו לבדוק אותו בחוץ.”

ארבעת החברים חיפשו מקום שבו יוכלו לממש את הרצון לחקור את הגוף דרך הריקוד, והעלו חרס בידיהם. “רוב המקומות לא שומרים הלכה, ואנחנו הרי לא רוקדים מעורב”, מבהיר עוגן את הקושי שעמד בפניהם. מפגש מקרי עם הכוריאוגרף רונן יצחקי, שהגיע להעלות הצגה בישיבת מעלות ושייך לב גם שיעורי תנועה, הוביל את עוגן

יופיע איתם בהופעת הבכורה. המוזיקאי דניאל זמיר צילום: עידו איזק

אייל עוגן, חבר הלהקה: “עולם המחול באופן כללי הוא עולם של משוגעים לדבר, ולא תמצאי המון רקדנים גברים, גם לא באקדמיה למוזיקה. אז גברים דתיים רוקדים? זה הקצה שבקצה. אני לא חושב שיש עוד כמונו. השתדלנו לא להתייחס לסביבה ולתגובות”